

Správa

o priebehu a výsledkoch 8. posudzovacieho zasadnutia v zmysle Spoločného dohovoru o bezpečnosti nakladania s vyhoretým palivom a o bezpečnosti nakladania s rádioaktívnym odpadom, konaného v dňoch 17. – 28. marca 2025 vo Viedni

A. Úvod

Spoločný dohovor o bezpečnosti nakladania s vyhoretým palivom a o bezpečnosti nakladania s rádioaktívnym odpadom (anglický názov *Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management*, ďalej len „Spoločný dohovor“), je popri Dohovore o jadrovej bezpečnosti ďalším medzinárodnoprávne záväzným dokumentom v oblasti jadrovej a radiačnej bezpečnosti. Bol vypracovaný s cieľom vytvoriť zásady organizačných, technických a legislatívnych požiadaviek na zabezpečenie vysokej úrovne bezpečnosti nakladania s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom vo svete.

Súčasťou tejto medzinárodnej zmluvy je hodnotiaci mechanizmus plnenia Spoločného dohovoru a jeho ustanovení, ktorý spočíva v organizovaní pravidelných posudzovacích zasadnutí. Cieľom týchto zasadnutí je posúdenie národných správ vypracovaných zmluvnými stranami. V národnej správe každá zmluvná strana prezentuje správu o opatreniach, ktoré prijala na realizáciu každého zo záväzkov obsiahnutých v Spoločnom dohovore.

Uznesením vlády č. 43 zo dňa 27. januára 1998 bolo Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky uložené v spolupráci s ďalšími rezortmi zabezpečiť vykonávanie Spoločného dohovoru po nadobudnutí jeho platnosti. Spoločný dohovor nadobudol platnosť dňa 18. júna 2001.

B. Implementácia dohovoru

Národná správa Slovenskej republiky obsahovala informácie o nakladaní s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom na území Slovenskej republiky v období od júla 2020 do júla 2024. Správa je dostupná na webovom sídle Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky (www.ujd.gov.sk).

Na 8. posudzovacom zasadnutí Spoločného dohovoru, ktoré sa uskutočnilo na pôde Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) vo Viedni v dňoch 17. – 28. marca 2025, boli podľa vopred dohodnutých pravidiel vytvorené tzv. skupiny zmluvných strán, v rámci ktorých sa detailne posudzovali a diskutovali predložené národné správy. Slovenská republika bola zaradená do skupiny č. 3 spolu s Čile, Čínou, Jordánskom, Kubou, Lesothom, Litvou, Maďarskom, Nigerom, Srbskom a Zimbabwe.

Slovenskej republike bolo v rámci predbežného posudzovania jej národnej správy položených 100 písomných otázok zo strany ostatných zmluvných štátov. Na všetky otázky boli spracované a odovzdané písomné odpovede, ktoré boli vložené do príslušnej elektronickej databázy Spoločného dohovoru. Počas prezentácie Slovenskej republiky sa na posudzovacom zasadnutí, zúčastnili zástupcovia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Ministerstva dopravy Slovenskej republiky, Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, Národného jadrového fondu, Jadrovej a vyradovacej spoločnosti, a. s. a Slovenských elektrární, a. s.. Predsedníčka Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky spolu so zástupcami ostatných štátnych orgánov a spoločností nakladajúcimi a financujúcimi nakladanie

s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým jadrovým palivom podrobne a otvorene zodpovedala aj na ďalšie doplnujúce otázky. Zástupcovia zmluvných štátov v skupine zmluvných strán vysoko hodnotili kvalitu národnej správy, jej transparentnosť a množstvo poskytnutých informácií.

Otázky k prezentácii národnej správy Slovenskej republiky položené zástupcami zmluvných strán Spoločného dohovoru boli smerované medzi inými na:

- podrobnejšie plány týkajúce sa prípravy hlbinného úložiska rádioaktívnych odpadov, a otázku otvorenosti Slovenska k vytvoreniu spoločného úložiska s inými krajinami,
- množstvá kovových odpadov, ktoré boli počas vyradovania jadrovej elektrárne Bohunice V1 uvoľnené do životného prostredia, resp. dočasne alebo trvalo uložené,
- využívanie umelej inteligencie počas vyradovania,
- dokumentáciu, popisujúcu proces periodického hodnotenia jadrovej bezpečnosti,
- aktualizáciu a precvičovanie havarijných plánov v súvislosti s vojenskou agresiou na Ukrajinu,
- reflektovanie národných energetických politík o potrebe ochrany klímy,
- spôsob, akým je verejnosť zapojená do rozhodovacieho procesu pri jadrových zariadeniach,
- dôvody, prečo sa pri rozšírení kapacity medziskladu vyhoreného jadrového paliva prešlo z technológie skladovania v bazéne na technológiu suchého skladovania a na plány s presunom kaziet vyhoreného paliva z bazénu do suchej časti medziskladu, a
- podrobnejší popis a vysvetlenie fungovania vitrifikáčnej linky pre spracovanie chrompiku v jadrovej elektrárni A1.

Záver z posudzovania národnej správy Slovenskej republiky

Zmluvné strany posudzovacieho zasadnutia na základe prezentácie národnej správy Slovenskej republiky a následnej diskusie identifikovali v prípade Slovenskej republiky nasledovnú dobrú prax v oblasti národného prístupu k nakladaniu s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom:

„Uplatnenie stratégie okamžitej demontáže spolu so spracovaním všetkých materiálov z tohto procesu bolo považované za výnimočné. Integrovaný prístup JAVYS, a.s. a iných zúčastnených organizácií k projektu vyradovania V1 efektívne prispeli k optimalizácii výkonu všetkých technických činností včasným a nákladovo efektívnym spôsobom. Navyše otvorenosť zo strany JAVYS, a.s. v zdieľaní skúseností môže byť veľmi prospešná pre množstvo porovnateľných terajších aj budúcich projektov vyradovania jadrových zariadení.“

Na posudzovacom zasadnutí zmluvné strany identifikovali výzvy pre jednotlivé zmluvné strany. Pod výzvou sa rozumie zložitý technický problém. Môže to byť náročná úloha (nad rámec bežných činností) alebo slabá stránka, ktorú treba odstrániť. Výzva resp. úloha do budúcnosti identifikovaná pre Slovenskú republiku na 8. posudzovacom zasadnutí bola:

„Míľniky a celkové detailné plánovanie implementácie hlbinného úložiska.“

Zmluvné strany Spoločného dohovoru taktiež identifikovali oblasti dobrého výkonu. Dobrým výkonom na účely posudzovacieho zasadnutia pre zmluvnú stranu sa rozumie nová alebo rozšírená prax, postup alebo program, ktorá je chvályhodná a realizuje sa. Dobrý výkon je pre túto zmluvnú stranu významným úspechom, aj keď táto prax, postup alebo program už mohli byť vykonávané aj inými zmluvnými stranami. V prípade Slovenskej republiky nebola žiadna takáto špecifická oblasť identifikovaná

Súčasťou posudzovania bola aj identifikácia odporúčaní na zlepšenie implementácie záväzkov vyplývajúcich zo Spoločného dohovoru. V tejto oblasti nebolo Slovenskej republike navrhnuté žiadne odporúčanie.

Okrem hore uvedených tém bolo dohodnuté, že všetky zmluvné strany budú na ďalšom posudzovacom zasadnutí informovať o:

- bezpečnom nakladaní s rádioaktívnym odpadom z nových technológií,
- havarijnej pripravenosti z hľadiska odozvy na udalosti spôsobené prírodnými činiteľmi a človekom,
- finančné a ľudské zdroje a manažment znalostí pre dlhodobu udržateľné nakladanie s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým jadrovým palivom,
- zapojenie verejnosti do bezpečného nakladania s rádioaktívnym odpadom, nepoužívanými uzavretými žiaričmi a vyhoretým jadrovým palivom, a
- monitorovanie stavu vyhoretého jadrového paliva, rádioaktívneho odpadu a nepoužívaných uzavretých žiaričov v dlhodobých skladoch.

Záver:

Výsledky 8. posudzovacieho zasadnutia potvrdili vysokú úroveň bezpečnosti v oblasti nakladania s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom v Slovenskej republike, ako aj vysokú úroveň štátneho dozoru nad jadrovou bezpečnosťou, štátneho dozoru nad ochranou zdravia pred nepriaznivými účinkami ionizujúceho žiarenia a štátneho dozoru nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci a bezpečnosťou technických zariadení v Slovenskej republike.